

DOODSTRAF - ROLLENSPEL

Rechtszaak 'De staat Texas versus Charles Rumbaugh'

Scholengroep Nijmegen

AMNESTY
INTERNATIONAL

DE RECHTER

De taken van de rechter

- U speelt als rechter een belangrijke rol: U leidt namelijk het proces. Iedereen in de rechtszaal gaat uit respect voor het hof staan als u binnenkomt.
- Elk proces moet ordelijk verlopen; rumoerige aanwezigen roept u tot de orde. U krijgt daarvoor als rechter ook diens attribuut: een houten hamer. U houdt goed in de gaten of de argumenten die partijen aanvoeren ter zake doen.

Het proces

Het proces gaat in verschillende rondes.

Na binnenkomst

U neemt plaats in uw zetel, vraagt iedereen om te gaan zitten en opent de rechtszitting met de volgende woorden:

"Geachte aanwezigen. U bent vandaag aanwezig bij het proces van de staat Texas tegen verdachte Charles Rumbaugh.

-Aan mijn rechterhand zit namens de staat Texas de openbare aanklager.

-En aan mijn linkerhand de verdediger met zijn cliënt."

"Ik heet ook de juryleden van harte welkom: Aan u allen de zware taak, om te bepalen of u de verdachte schuldig acht, of niet."

Dan vervolgt u met:

"Ik stel u de verdachte voor: hij heet Charles Rumbaugh, en hij is zeventien jaar. Ik geef bij deze het woord aan de aanklager. Die zal duidelijk maken waarvoor deze jongeman hier terechtstaat."

(U geeft hier de aanklager voor het eerst het woord.)

[U laat de aanklager rustig uitspreken, niettemin mag u, als u dat nodig vindt, als enige aanwezige zijn verhaal onderbreken om iets te vragen of te zeggen.]

(Als de aanklager is uitgesproken, geeft u de verdediger voor de eerste keer het woord.)

[Als deze is uitgesproken, geeft U het woord aan de verdachte:]

U vraagt de verdachte om in zijn eigen woorden te vertellen wat er gebeurd is.

U zou de verdachte kunnen vragen of hij de gang van zaken betreurt, of niet?

Als deze is uitgesproken, vat u kort samen wat de aanklager, verdediger en verdachte gezegd hebben:

Bijvoorbeeld:

Aanklager: "spreekt gewoonweg van een botte roofmoord"

Verdediger: "voert verzachtende omstandigheden aan als ziekte, leeftijd, samenloop van omstandigheden, en zijn voorgeschiedenis".

Verdachte: "geeft toe dat hij voor de dood van de juwelier mede verantwoordelijk is. Er viel tijdens de worsteling immers een schot."

(U richt zich nu tot de Voorzitter van de Jury)

' Geachte voorzitter van de jury. Ik zou bij deze de juryleden graag in de gelegenheid stellen vragen te richten aan de Verdachte'

Ronde 2

(U geeft vervolgens de Aanklager voor de tweede keer het woord)

U vraagt de aanklager om zijn **eis** te verwoorden

(Als de Aanklager uitgesproken is, geeft u de verdediger voor de tweede keer het woord)

U vraagt de verdediger om zijn **slotpleidooi** te houden

(Als ook de Verdediger uitgesproken is, richt U zich tot de voorzitter van de Jury)

"Geachte Voorzitter van de Jury. U heeft alle argumenten gehoord. Ik zou U willen vragen om overleg te voeren met de Jury-leden.

Ik wil U er op wijzen dat U met de Jury de keuze heeft uit vier mogelijkheden: U kunt kiezen voor:

<i>Oordeel</i>	<i>Leidt tot:</i>
1) moord met voorbedachten rade (= van tevoren gepland)	- doodstraf of levenslang
2) doodslag (= opzet is dan niet aangetoond)	- 20 jaar tot levenslang
3) ontoerekeningsvatbaar (iemand is niet verantwoordelijk voor zijn daden)	- straf + dwangverpleging
4) onschuldig	- vrijspraak

"Ik wil er de Juryleden er aan herinneren dat ik een doodstrafvonnis slechts kan uitspreken en opleggen wanneer U als jury unaniem van oordeel bent dat er een moord met voorbedachten rade heeft plaatsgevonden!!"

Ronde 3

De jury overlegt onder leiding van de juryvoorzitter. U hoeft als rechter niets te doen.

U verlaat nu met de verdachte, de advocaat en de openbare aanklager voor korte tijd de rechtszaal en krijgt straks als rechter het juryoordeel zo dadelijk op papier:

Ronde 4

Lees de jury-uitspraak voor, en bepaal nu zelf het vonnis en spreek dit uit.

- U heeft vier verschillende mogelijkheden
 1. De jury besluit unaniem tot moord met voorbedachten rade. U kunt kiezen tussen de doodstraf en levenslang.
 2. De jury besluit tot doodslag. U kunt kiezen uit 20 jaar tot levenslang
 3. De jury besluit tot ontoerekeningsvatbaarheid. U geeft tussen de 1 en 15 jaar gevangenisstraf met dwangverpleging.
 4. De jury besluit tot onschuldig. U spreekt de verdachte vrij.

Tot slot:

U vraagt de verdachte of hij gebruik wil maken van het laatste woord

OPENBARE AANKLAGER (komt tweemaal aan het woord)

De taken van de openbare aanklager

- Als openbare aanklager vertegenwoordigt U niet alleen Staat Texas. U treedt ook op als spreekbuis van de nabestaanden van het slachtoffer!

De openbare aanklager spreekt de jury toe

Het proces

Het proces gaat in verschillende ronden.
U krijgt tweemaal van de rechter het woord.

De eerste keer

Als de Rechter u voor de eerste keer het woord geeft zegt u in uw eigen woorden:

*dat u er van overtuigd bent met een koelbloedige "moordenaar" te maken te hebben.

*U stelt dat de overval met gebruikmaking van geweld zéér waarschijnlijk beraamd was. Immers, een vuurwapen neem je normaal gesproken ook niet voor de lol mee.

*Het slachtoffer, de juwelier *Michael Fiorillo*, probeerde zich alleen maar te verdedigen tijdens de overval. Dat is zijn goed recht.

* Achteraf bleek dat hij voor een buit van 54 dollar werd doodgeschoten!

U wijst er tenslotte op dat de verdachte een crimineel verleden heeft:

-Al op zesjarige leeftijd pleegde hij zijn allereerste inbraak!

-Op zijn twaalfde de eerste gewapende overval!

-Zo ging het steeds maar bergafwaarts:

-Totdat hij uiteindelijk op 17 jarige leeftijd, in koelen bloede de juwelier vermoordt.

De tweede keer

Als de Rechter U de tweede keer het woord geeft:

Edelachtbare: U vraagt mij mijn eis te formuleren:

(Spreek nu de jury toe door zich tot hen te richten en pleit er sterk voor de verdachte voor moord met voorbedachten rade te veroordelen.)

a) Voer aan dat verdachte niet voor niets een vuurwapen bij zich droeg: daarom was hij ook van plan het bij de overval te gebruiken!

b) Zeg ook dat je hoopt dat de voltallige jury er precies zo over denkt. Je gelooft niks van een ongelukje. Daarom, deze man verdient de doodstraf!

ADVOCAAT (komt twee keer aan het woord)

De taken van de advocaat

- U verdedigt de verdachte *Charles Rumbaugh* en spreekt namens hem

Het proces

Het proces gaat in verschillende ronden.
U krijgt tweemaal van de rechter het woord.

De eerste keer

Als de rechter je de eerste keer het woord geeft:
(gebruik je eigen woorden)

Je geeft toe dat je niet kan ontkennen dat de verdachte de juwelier mogelijk heeft gedood: de jongeman heeft dat ook zelf namelijk niet uitgesloten. Maar over de omstandigheden die tot dit misdrijf hebben geleid, heb je zo je eigen ideeën.

- a) Om te beginnen was de verdachte nog minderjarig (17) op het moment van de overval. -En, zoals iedereen weet, geldt de verantwoordelijkheid voor eigen daden pas bij meerderjarigheid!
- b) Maar er was meer: de verdachte was ook ziek!
Hij werd behandeld voor manische depressies: na een tweetal zelfmoordpogingen. Die behandeling vond plaats in een psychiatrische inrichting. Natuurlijk komen depressies niet zomaar uit de lucht vallen. Na een moeilijke jeugd volgden vele verblijven in internaten, heropvoedingsgestichten en psychiatrische inrichtingen.

Om die reden mag de verdachte daarom niet volledig toerekeningsvatbaar geacht worden.

- c) Eenmaal ontsnapt uit de inrichting had verdachte geld nodig om te eten. Dan volgt de overval. Een vuurwapen wilde hij alleen gebruiken om zijn eis kracht bij te zetten. De juwelier weigert geld te geven.

Het feit dat er gevochten werd, bewijst dat er geen sprake is van het plan de juwelier te doden. Het wapen ging per ongeluk, midden in het gevecht, af.

Tweede keer

Als de rechter je voor de tweede keer het woord geeft

- a) Gezien je voorgaande betoog, pleit je voor doodslag.
Moord met voorbedachten rade is hier volgens jou niet overtuigend bewezen.
- b) Je stelt voor: vanwege verminderde toerekeningsvatbaarheid van de verdachte op het moment van het misdrijf, hem een **verplichte behandeling** (= **dwangverpleging**) op te leggen.

VERDACHTE CHARLES RUMBAUGH

(Je krijgt twee keer het woord)

De taken van de verdachte

- Jij hebt er als verdachte natuurlijk alle belang bij dat je straf zo licht mogelijk is! Maar ja, jij weet natuurlijk heel goed dat de juwelier, Michael Fiorillo, om het leven kwam met een kogel uit jouw wapen.
- Alleen, het is volgens jou heel anders gegaan dan iedereen denkt!

Het proces

Het proces gaat in verschillende ronden.

Je krijgt van de rechter tweemaal het woord.

De eerste keer

Vertel dat een en ander uit de hand is gelopen. Dat het nooit de bedoeling is geweest om de man te doden. Je geeft wel toe dat je de winkel van dhr. Fiorillo op 4 april hebt overvallen. Met een wapen dat je van een vriend leende.

- a) Geld, daar ging het jou om. Omdat je uit de inrichting was ontsnapt had je snel geld nodig. Om in leven te blijven. Maar de juwelier trok zelf een wapen!
- b) Er volgde een gevecht: je wilde je niet zomaar laten neerschieten. In de hitte van het gevecht ging een wapen af. *Het had evengoed zijn pistool kunnen zijn!* Hoe dan ook was dit allemaal nooit de bedoeling.
- c) Je vindt zelf dat jouw achtergrond en je opstandige karakter medeoorzaak zijn van wat er die dag allemaal gebeurde.

De tweede keer (na de juryuitspraak)

Argument dat je telkens kunt gebruiken:

Mijn leven heeft mij geleerd dat geweld ook geweld uitlokt en dat de doodstraf deze cirkel in stand houdt. Daarmee wordt de lijst van slachtoffers van geweld dus steeds groter."

-Als je de doodstraf krijgt:

"Jullie zijn geen haar beter dan ik. Jullie doen wat jullie mij verwijten: iemand vermoorden met voorbedachten rade." Voer daarbij *bovengenoemde argumenten* aan.

-In het geval dat de uitspraak 'doodslag' is:

Spreek uit dat je blij bent dat je niet ter dood wordt veroordeeld. Voer daarbij *bovengenoemde argumenten* aan.

-Als de uitspraak een gevangenisstraf met TBS is:

Spreek uit dat je blij bent dat je niet ter dood wordt veroordeeld. Ook in dit geval de hier *bovengenoemde argumenten* gebruiken.

-Word je vrijgesproken:

Prijs dan de wijsheid van de jury en dat je geluk hebt gehad met zo'n jury. Wijs ook hier op de onomkeerbaarheid van de doodstraf. *Bovengenoemde argumenten* gebruiken.

JURYVOORZITTER

(Deze rol wordt toebedeeld aan de docent van de klas of een Amnestylid.)

De taken van de juryvoorzitter

- U leidt het juryoverleg. Dit overleg vindt plaats nadat de rechter u daartoe gelegenheid geeft.
- Samen met de andere juryleden besluit u tot schuldig (moord of doodslag), ontoerekeningsvatbaar of onschuldig

Het proces

Het proces gaat in verschillende ronden. In de derde ronde geeft de rechter aan de juryvoorzitter het woord.

Enkele aanwijzingen voor het juryoverleg

- U wijst de klas er op dat juryoverleg ook achter gesloten deuren plaats kan vinden.
- Elk argument dat u **tijdens deze zitting** gehoord heeft mag u gebruiken. U dient er over te waken dat alle argumenten betrekking hebben op de zaak.
- Probeer juryleden met verschillende standpunten aan het woord te laten komen.
- Tenslotte moet U de juryleden vragen om schriftelijk te stemmen. Als er weinig tijd beschikbaar is, kan de stemming ook door middel van handopsteken plaatsvinden.
- Vervolgens leest U elk stembriefje voor; de uitslag wordt op het bord geschreven.
- Deel de uitslag (op papier) mee aan de rechter. Deze leest dit juryoordeel voor en velt op basis daarvan vonnis.

U heeft vier mogelijkheden. De jury besluit tot:

- 1) moord met voorbedachten rade (= van tevoren gepland) N.B.: dit oordeel kan alleen als er unaniem hiervoor gekozen wordt.
- 2) doodslag (= opzet is dan niet aangetoond)
- 3) ontoerekeningsvatbaar (iemand is niet verantwoordelijk voor zijn daden)
- 4) onschuldig

De rechter bepaalt de strafmaat.

JURY

Deze pagina voor elk jurylid kopiëren!

De taken van de jury

- Van u als jurylid wordt verwacht dat u goed luistert naar de in deze rechtszaak naar voren gebrachte feiten. Op grond van die feiten moet u kiezen tussen een viertal mogelijkheden: schuldig (moord of doodslag), ontoerekeningsvatbaar of onschuldig.

Het proces

Het proces gaat in verschillende ronden. In de derde ronde geeft de rechter aan de juryvoorzitter het woord. Volg zijn of haar aanwijzingen op.

Enkele aanwijzingen voor het juryoverleg

- Als iets nog niet duidelijk is, mag u de verdachte vragen om dit punt toe te lichten.
- Bepaal uw eigen mening en laat die niet afhangen van anderen. De juryvoorzitter zal u uitleggen dat u kunt kiezen uit:
 - Moord met voorbedachten rade -doodstraf of levenslang
 - Doodslag (opzet is niet aangetoond) -20 jr. / levenslang
 - Ontoerekeningsvatbaar -straf + dwangverpleging
 - Onschuldig -vrijspraak
- Schrijf uw oordeel duidelijk leesbaar op dit briefje of steek uw hand op als er niet schriftelijk wordt gestemd.

.....✂.....

JURY

Deze pagina voor elk jurylid kopiëren!

De taken van de jury

- Van u als jurylid wordt verwacht dat u goed luistert naar de in deze rechtszaak naar voren gebrachte feiten. Op grond van die feiten moet u kiezen tussen een viertal mogelijkheden: schuldig (moord of doodslag), ontoerekeningsvatbaar of onschuldig.

Het proces

Het proces gaat in verschillende ronden. In de derde ronde geeft de rechter aan de juryvoorzitter het woord. Volg zijn of haar aanwijzingen op.

Enkele aanwijzingen voor het juryoverleg

- Als iets nog niet duidelijk is, mag u de verdachte vragen om dit punt toe te lichten.
- Bepaal uw eigen mening en laat die niet afhangen van anderen. De juryvoorzitter zal u uitleggen dat u kunt kiezen uit:
 - Moord met voorbedachten rade -doodstraf of levenslang
 - Doodslag (opzet is niet aangetoond) -20 jr. / levenslang
 - Ontoerekeningsvatbaar -straf + dwangverpleging
 - Onschuldig -vrijspraak
- Schrijf uw oordeel duidelijk leesbaar op dit briefje of steek uw hand op als er niet schriftelijk wordt gestemd.

SPELBEGELEIDERS

De taken van de twee spelbegeleiders

Variant 1 (voor doorsnee klassen):

Vraag drie vrijwilligers of wijs er drie aan: verdachte/verdediger/aanklager – Ga met hen even (5 minuten!) de gang op

Rest van de groep is jury – Docent is voorzitter van de jury. Tweede Amnestylid speelt de rechter en legt aan jury uit wat de bedoeling is terwijl de hoofdpersonen op de gang zijn.

Zie verder aanwijzingen op de afzonderlijke vellen.

Variant 2 (voor klassen op hoog niveau):

Vraag vier vrijwilligers of wijs er vier aan: verdachte/verdediger/aanklager/rechter – Ga met hen even (5 minuten!) de gang op

Rest van de groep is jury – Docent of leerling is voorzitter van de jury. Tweede Amnestylid legt aan jury uit wat de bedoeling is terwijl de hoofdpersonen op de gang zijn.

Zie verder aanwijzingen op de afzonderlijke vellen.

Nabespreking

Ga in de nabespreking in op de verschillen en overeenkomsten tussen het rollenspel en de echte zaak. In het rollenspel gaat het natuurlijk veel sneller dan in een echte zaak. Er zijn veel meer rondes. Een echte rechtszaak kan dagen, weken of zelfs maanden duren.

In het echt is de (zwarte) verdachte Charles Rumbaugh ter dood veroordeeld en ook ter dood gebracht. Argumenten als minderjarigheid en ontoerekeningsvatbaarheid hebben niet echt meegeteld.

Niveau

Het spel kan gespeeld worden met leerlingen vanaf een jaar of 12.

De Scholengroep Nijmegen heeft het tientallen malen gespeeld, in de basisvorming, op bovenbouw vmbo, havo, vwo, ROC's. Er is geen bovengrens. Je merkt de hoogte van het niveau hooguit aan de argumenten en de manier waarop spelers deze over het voetlicht brengen.